

УДК 338.431.8

**ПОСЛУГИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ: СУТЬ, РОЛЬ ТА
ЗНАЧЕННЯ**

*Г. Вислободська, аспірант
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Останніми роками зростає роль сфери послуг у світовій економіці, і в цьому аспекті Україна не є винятком. Безліч досліджень відомих учених-економістів стосується теоретичних і практичних аспектів розвитку ринку послуг, проте майже всі вони оминають сільськогосподарське виробництво. Тому питання визначення місця, ролі та специфіки сільськогоспо-

дарського підприємства на ринку послуг є доволі актуальним, виникає необхідність встановлення взаємозв'язків і впливу на економічний стан цих суб'єктів господарювання загалом та результати діяльності окремого господарюючого суб'єкта.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічними аспектами діяльності у сфері послуг займалися зокрема Ф. Котлер [3], В. Мальченко [7], Р. Малері [1], Р. Норманн [8], К. Лавлок [4], Т. Хилл [6], П. Зав'ялов [2] та ін. Однак у своїх дослідженнях вони розглядають сферу послуг загалом, виокремлюють питання маркетингу й менеджменту послуг, але практично не зачіпають розвиток ринку послуг у галузі сільського господарства. Тому, враховуючи перспективи розвитку аграрного сектору економіки України, ці питання потребують ґрунтовного і детального дослідження.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в розкритті основних теоретичних і практичних аспектів розвитку ринку послуг в аграрній сфері.

Виклад основного матеріалу. Кажучи про сільське господарство, більшість теоретиків і практиків економіки мають на увазі виробництво сільськогосподарської продукції. Проте в економіці переплітаються всі галузі і сфери діяльності, кожна з яких доповнює одна одну і без їх тісного взаємозв'язку не може жодна з них функціонувати. Тісно взаємопов'язані між собою і сільське господарство та сфера послуг.

В економічній літературі немає однозначності щодо визначення поняття «послуга». Існує безліч дефініцій, зокрема можна зустріти визначення послуги як діяльності або дії (складової частини діяльності); результату або продукту праці; блага, користі або вигоди; товару особливого виду; споживчої вартості, що не має уречевленої форми; нематеріальних активів; невідчутних дій; сукупності робіт тощо. Зокрема Ф. Котлер трактує послугу як «будь-який захід або вигоду, що одна сторона може запропонувати іншій і які в основному невідчутні і не призводять до оволодіння будь-чим» [3, с. 288].

Сфера послуг в економіці країни виконує економічну та соціальну функції [9]. Економічна функція проявляється в: обслуговуванні процесу виробництва матеріальних благ; відтворенні робочої сили; створенні додаткових матеріальних благ.

Соціальна функція полягає у: задоволенні потреб населення в різних видах обслуговування; забезпеченні зниження витрат і поліпшенні умов праці в домашніх господарствах; реалізації вільного часу; підтриманні безпеки й нормального функціонування держави, охороні громадського порядку.

Сільськогосподарські підприємства виступають споживачами послуг (див. рис.).

Виробничі послуги в сільському господарстві – це особливий вид послуг, оскільки без них неможливе виробництво сільськогосподарської продукції. За значенням для процесу виробництва їх можна поставити в один ряд із матеріальними ресурсами, оскільки, скажімо, без оранки, садіння та збирання урожаю неможливо отримати кінцевий результат – готову сільськогосподарську продукцію.

До послуг, що забезпечують діяльність сільськогосподарського підприємства, на нашу думку, слід віднести ті, без яких його функціонування є обмеженим чи взагалі неможливим, проте ці послуги не беруть безпосередньої участі у виробничому процесі. Сюди віднесемо бухгалтерські, дорадчі, юридичні послуги тощо.

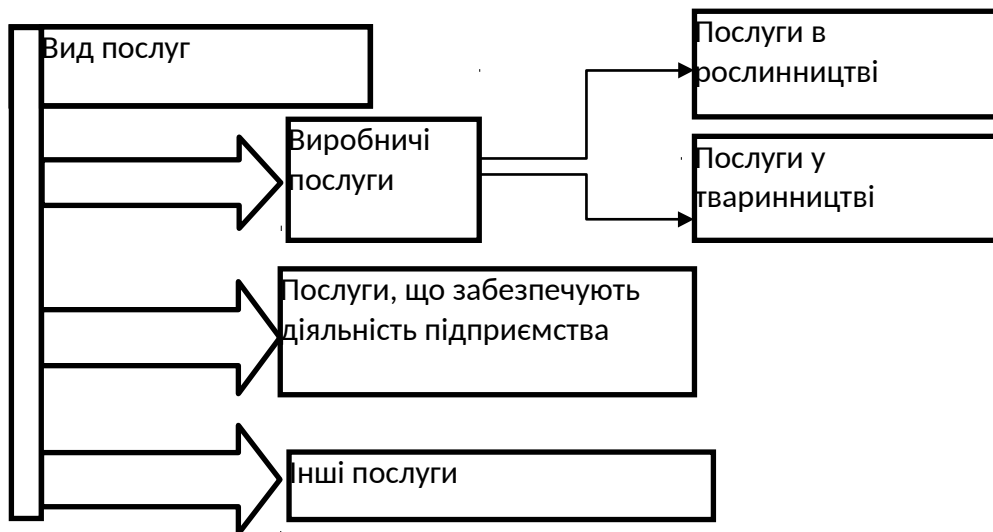

Рис. Послуги, які споживають сільськогосподарські підприємства.

До інших послуг належать послуги, що не увійшли до двох попередніх категорій. Це послуги, що не беруть участі у процесі виробництва, не є надзвичайно необхідними для діяльності сільськогосподарського підприємства, але споживаються цими суб'єктами господарювання. До таких відносяться перевезення адміністративного персоналу, надання путівок на відпочинок працівникам підприємства та ін.

Аграрне підприємство може отримувати послуги внаслідок самостійного забезпечення виконання виробничих послуг та отримання послуг від інших господарюючих суб'єктів.

Оскільки аграрне підприємство самостійно може «виготовляти» послуги для забезпечення власних потреб у них, то відповідно воно може виступати продавцем послуг для інших суб'єктів господарювання. Проте продаж послуг стосується лише першої категорії (див. рис.). Лише послуги цієї групи сільськогосподарське підприємство може надавати, а відповідно й отримувати прибуток від діяльності з надання послуг. Послуги з двох інших груп можуть споживатися лише від інших фізичних чи юридичних осіб – несільськогосподарських підприємств.

Висновки. На основі викладеного, можна дійти висновку, що:

1. Сфера послуг нерозривно пов'язана зі сільськогосподарським виробництвом. Сільськогосподарські підприємства є активними учасниками ринку послуг, де одночасно можуть виступати як у ролі споживачів, так і в ролі виробників

послуг. Без споживання виробничих послуг неможливий процес виробництва сільськогосподарської продукції, а отже, є неможливим й існування самого сільськогосподарського підприємства.

2. Сільськогосподарські підприємства є споживачами виробничих послуг, послуг, що забезпечують функціонування підприємства, та інших послуг, що не пов'язані з їх виробничою діяльністю, й виступають продавцями виробничих сільськогосподарських послуг.

3. Діяльність сільськогосподарських підприємств у сфері послуг має і певне соціальне значення. Так, у багатьох випадках сільськогосподарські підприємства є єдиними надавачами послуг сільському населенню.

Бібліографічний список

1. Ворачек Х. О. Состояние теории маркетинга услуг / Х. О. Ворачек // Проблемы теории и практики управления. – 2002. – № 1. – С. 99–103.
2. Завьялов П. С. Формула успеха. Маркетинг : (Сто вопросов-ответов о том, как эффективно действовать на внешнем рынке) / П. С. Завьялов, В. Е. Демидов. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Международные отношения, 1991. – 416 с.
3. Котлер Ф. Основы маркетинга : краткий курс / Ф. Котлер. – М. : Вильямс, 2007. – 656 с.
4. Лавлок К. Маркетинг услуг : персонал, технологии, стратегии / К. Лавлок. – М. : Вильямс, 2005. – 1008 с.
5. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг / О. О. Любіцева. – К. : Альтарс, 2002 – 436 с.
6. Маркова В. Д. Маркетинг услуг / В. Д. Маркова. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 126 с.
7. Моргулець О. Б. Менеджмент у сфері послуг : навч. посіб. / О. Б. Моргулець. – К. : Центр навч. літ., 2012. – 384 с.
8. Service Management : Strategy and Leadership in Service Business [Electronic resource]. – [3rd ed. By Richard Norman]. – Mode of access : enwiley.com/WileyCOA/WileyTitle/productCd-0471494399/html.
9. pidruchniki.com [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/12470726/menedzhment/rol_sferi_poslug_ekonomichniy_sistemi_krayini (дата звернення 17.07.2015).

Вислободська Г. Послуги в сільському господарстві: суть, роль та значення

Висвітлено основні аспекти діяльності сільськогосподарських підприємств на ринку послуг. Показано взаємозв'язок між сферою послуг і сільським господарством. Наведене визначення поняття «послуга». Висвітлено, які послуги належать до категорій «виробничі послуги», «послуги, що забезпечують діяльність підприємств» та «інші послуги, що споживаються».

Ключові слова: послуги, виробничі послуги, сільськогосподарське підприємство, ринок послуг, споживачі послуг, продавці послуг.

Vyslobodska H. Services in agriculture: the nature, role and importance

The article highlights the main aspects of the activity of agricultural enterprises on the services market. The relationship between service industry and agriculture is shown. The definition of the notion «service» is provided. Services dealing with the categories «production services», «services providing the activity of enterprises» and «other services that are consumed» are highlighted.

Key words: services, production services, agricultural enterprise, services market, consumers of services, sellers of services.

Высlobодская Г. Услуги в сельском хозяйстве: суть, роль и значение

Отражены основные аспекты деятельности сельскохозяйственных предприятий на рынке услуг. Показана взаимосвязь между сферой услуг и сельским хозяйством. Представлено определение понятия «услуга». Показано, какие услуги относятся к категориям «производственные услуги», «услуги, обеспечивающие деятельность предприятий» и «другие услуги, потребляемые».

Ключевые слова: услуги, производственные услуги, сельскохозяйственное предприятие, рынок услуг, потребители услуг, продавцы услуг.